

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2023

aruandeaasta lõpp: 31.12.2023

sihtasutuse nimi: Sihtasutus Keskkonnaõiguse Keskus

registrikood: 90008117

tänava/talu nimi, Telliskivi tn 60a/3

maja ja korteri number:

linn: Tallinn

maakond: Harju maakond

postisihthumber: 10412

telefon: +372 7424524, +372 55683880

e-posti aadress: k6k@k6k.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	9
Bilanss	9
Tulemiaruanne	10
Rahavoogude aruanne	11
Netovara muutuste aruanne	12
Raamatupidamise aastaaruande lisad	13
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	13
Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed	14
Lisa 3 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad	14
Lisa 4 Võlad ja ettemaksed	15
Lisa 5 Võlad töövõtjatele	15
Lisa 6 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	15
Lisa 7 Annetused ja toetused	16
Lisa 8 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	16
Lisa 9 Mitmesugused tegevuskulud	17
Lisa 10 Tööjõukulud	17
Lisa 11 Seotud osapooled	17
Aruande allkirjad	18
Vandeauditori aruanne	19

TEGEVUSARUANNE

Missioon ja eesmärgid

SA Keskkonnaõiguse Keskus (KÕK) on sõltumatu ekspertorganisatsioon, mille asutasid 2007. a novembris Eestimaa Looduse Fond (ELF) ja keskkonnajuristid Kärt Vaarmari, Liis Keerberg ja Silver Nittim.

KÕKi missiooniks on pakkuda juriidilist ekspertteadmist keskkonnaõiguse normide kujundamisel ja nende rakendamisel, seistes keskkonnavalaste avalike huvide eest.

Visioonina oleme seadnud eesmärgiks, et keskkonnaõiguse normid ning nende rakendamine tagavad inimeste tervise- ja heaoluvajadustele vastava keskkonna ning loodusliku mitmekesisuse, ning et seejuures:

- ametnikud teevad keskkonda mõjutavaid otsuseid avatult ja argumenteeritult, koguvad piisavalt infot otsuste võimaliku mõju kohta ning kaaluvad asjakohaselt erinevaid huve.
- üldsuse esindajad suudavad oma huve otsustusprotsessides asjakohaselt väljendada ja kaitsta.

KÕKi kui keskkonnaõiguse arendaja visiooniks on olla aktsepteeritud avalike keskkonnahuvide eest seisev keskkonnaõiguse ekspert, kes tegutseb kompetentselt ja läbipaistvalt.

Organisatsioon

KÕKi meeskonnas tegutsesid 2023. aastal juristid Kaarel Relve (kuni aprillini), Kärt Vaarmari, Triin Jäädmaa ja Marilyn Palts (alates märtsist). Märtsis liitus juristi abi ja huvikaitseexpert Kertu Birgit Anton. KÕKi tegevjuhina jätkas Tarmo Treimann ning kommunikatsioonijuhina Katre Liiv.

KÕKi nõukogusse naases Airi Andresson. Lisaks kuuluvad nõukogusse Silvia Lotman (nõukogu esimees), Maris Jõgeva ja Kadri Tillemann.

Finantsid ja rahastamine

Finantsnäitajad

KÕKi bilansimaht oli 31.12.2023 seisuga 56 780 eurot ja aasta jooksul saadi tulusid 191 098 eurot. Aruandeaasta tulem oli 10 920 eurot. Tegevjuhtkonnale arvestati tasusid 28 809 eurot (2022. aastal 26 119 eurot). Tegevjuhi tasust moodustas tasu organisatsiooni juhtimise ja administreerimise eest ning organisatsiooni esindamise eest huvikaitse tegevuses ja suhtluses partnerite ja võrgustikega 15 180 eurot (sh tegevustoetus) ja tasu projektide juhtimise eest 13 629 eurot.

Möödunud aastaga võrreldes projektitoetuste (sh tegevustoetus) maht ja osakaal suurenesid - projektitoetusi saadi 134 326 eurot (2022. aastal oli projektitoetusi 87 874 euro eest). Veidi vähenes tulu ettevõtlusest – 56 452 eurot (2022. aastal 64 215 eurot). 2023. aastal koguti ka annetusi ja annetustena laekus 320 eurot (2022. a 337 eurot).

Olulisemad finantsnäitajad:

Maksevõime üldine tase = käibevara / lühiajalised kohustused = 1,48

Võlakordaja = kohustused / varade maksumus = 0,67

Rahaliste vahendite tase = raha / lühiajalised kohustused = 0,31

Soliidsuskordaja = omakapital / kogukapital = 0,33

Saadud annetused ja toetused võrreldes eelmise perioodiga = 2023 toetused/2022 toetused= 1,55

Projektirahastus

Projektitoetuste kaudu toetasid KÕKi tegevusi 2023. a Avatud Eesti Fond (Aktiivsete Kodanike Fondi toetused), Euroopa Komisjon (DACE projekt ja JE tegevus), Kodanikuühiskonna Sihtkapital (arenguhüpet ettevalmistav voor ja omafinantseeringu toetused) ja Keskkonnaministeerium (uudiskirja rahastus). Kokku oli 2023. a töös 6 projekti (2022. a 7 projekti):

Avatud Eesti Fond (Aktiivsete Kodanike Fond):

- Kliimaargumentide arvestamine keskkonnamõjude hindamisel (koos Eesti Rohelise Liikumise ja SEI Tallinnaga, projekti lõpp märts 2023);
- Tegevustoetus aastateks 2022-2023.

Euroopa Komisjon:

- Projekt „Discussions and Actions on Climate and Environment“ (DACE) koos partneritega Justice and Environment võrgustikust, CERV taotlusvoor citizens engagement and participation. Projekti periood november 2022 - oktoober 2024.
- Osalemine Justice&Environment võrgustiku 2023. a töös.

Kodanikuühiskonna Sihtkapital:

- Välisprojekti omafinantseeringu toetus DACE projektile.
- Välisprojekti omafinantseeringu toetus JE võrgustikus osalemisele.
- Arenguhüpet ettevalmistav projekt KÕKi meeskonna laiendamise kava koostamiseks.

Keskkonnaministeerium

- Keskkonnaõiguse Keskuse uudiskirja välja andmise toetamine 2023. aastal.

Ettevõtlus

KÕKi õigusteenus hõlmab nii nõustamist juhtumites kui ka klientide esindamist kohtuasjades, samuti juriidiliste analüüside ja ülevaadete koostamist. Lisaks korraldame keskkonnaõiguse teemadel teemadel tasulisi koolitusi.

KÕK on sotsiaalne ettevõtja. Pakume õigusteenust nii sisuliste eesmärkide saavutamiseks (nt kättesaadava hinnaga õigusabi keskkonnanõuandjates, samuti strateegilised vaidlused) kui ka omatulu teenimiseks. Ettevõtlusest saadud kasumit kasutab KÕK kogu ulatuses avalikes huvides – projektide kulude omafinantseeringute ning muude tegevustega seotud üldkulude katteks.

2023. a ettevõtlustulu oli 56 452 eurot (2022. aastal 64 215 eurot).

Valdkonnaülesed tegevused

Keskkonnaõiguse alase info levitamine

Keskkonnaõiguse reeglite tõhus rakendamine eeldab, et kõik asjaosalised on reeglite sisust teadlikud. Seepärast on keskkonnaõiguse alase info levitamine KÕKi tegevustes olnud olulisel kohal juba organisatsiooni loomisest alates.

2023. a jätkasime juba neljateistkümnendat aastat regulaarse [keskkonnaõiguse uudiskirja](#) väljaandmist. Uudiskirja lugejate hulgas on nii ametnikke, ettevõtjaid kui keskkonnaaktiviste, kelle jaoks uudiskiri aitab luua ühist infovälja ja teadmist keskkonnaõiguse arengutest. Kokku andsime välja 7 numbrit uudiskirja. Teisel poolaastal toetas uudiskirja väljaandmist Keskkonnaministeerium. Täna on uudiskirjal üle 600 tellija.

Uudiskirjas kajastatule lisaks täiendame jooksvalt ka oma kodulehel teemakohaste analüüside, juhiste ja abimaterjalide osa vastavalt nende valmimisele. 2023. aastal valmisid ja said kodulehel avalikustatud järgmised KÕKi koostatud materjalid:

- 1) [Eesti kliimaseaduse perspektiivikuse analüüs](#), jaanuar 2023
- 2) [Kliimaõigust tutvustav materjal noortele](#), jaanuar 2023
- 3) [Analüüs: RMK tegevust reguleerivad õigusnormid võimaldavad Eesti riigimetsa majandada läbipaistmatult](#), valmis koostöös ELFi ekspertidega, märts 2023
- 4) [Soovitused kliimamõju hindamiseks ning kliimakaalutluste arvesse võtmiseks](#), märts 2023
- 5) [Õiguslik ülevaade: kliimamuutustega kohanemine ja kliimaalaste õiguste kaitse Eestis](#), oktoober 2023

Jätakuvalt on populaarsed 2015. a kevadel veebis avaldatud **keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) kommentaarid**.

Muud keskkonnaalased õigused

KÕKi strateegiline eesmärk on, et avalikkusel oleks võimalik osaleda olulise keskkonnamõjuga otsuste tegemises varases etapis ja tõhusalt; et inimesed oskaksid selliste otsuste tegemises osaleda ning et otsustes arvestataks õigusega puhtale keskkonnale ja inimeste heaolu vajadustega.

Keskkonnaalaste õiguste edendamine on KÕKi jaoks horisontaalne teema, mis on läbivalt seotud meie tegemistega kõigis teistes fookusteemades. Oleme seda eesmärki edendanud nii huvikaitsetöös kui ka abivajajatele **kättesaadava hinnaga õigusnõu** pakkumisega tasulise teenuse raames. Huvikaitsetööd oleme teinud erinevates võrgustikes, sh Eesti Keskkonnaühenduste Koda ja vabaühenduste kliimavõrgustik.

Tugiteenus ja koostöö

Jätkasime aktiivselt [Eesti Keskkonnaühenduste Koja](#) (EKO) tegemistes kaasalöömist. Juba 2020. aastal algatas Euroopa Komisjon rikkumismenetluse metsaraiete Natura hindamise puudumise kohta. Menetluse tulemusena algatas Keskkonnaministeerium keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ja looduskaitse seaduse muutmise eelnõu, et võimaldada KMH menetlusest eraldiseisvat Natura hindamist. Eelnõu kohta on KÕK osalenud EKO põhjalike [seisukohtade](#) koostamisel. Samuti tegime EKO raames teiste ühendustega koostööd ning koostasime seisukohti kliimaseaduse välja töötamise käigus. Lõime ka kaasa erinevate EKO seisukohtade koostamisel või kooskõlastamisel näiteks kuivenduse, kliima, metsanduse ja maapõue valdkonnas.

Kuulume ka rahvusvahelisse keskkonnaõiguse võrgustikku [Justice and Environment](#), kus osalesime Aarhuse konventsiooni, keskkonnamõju hindamise, kliima- ja energeetika ning mõju hindamise tööruhmade tegevustes.

Samuti lõime kaasa [Eesti vabaühenduste kliimavõrgustiku](#) tegevustes.

Fookusteemad

Kliimamuutused

Kõige tähelepanuväärsemaks oli Riigikohtu [lahend](#) Enefit280-2 õlitehase kohtuasjas, kus kohus rahuldab MTÜ Loodusvõlu (Fridays For Future Eesti) kaebuse tehase ehitusloa tühistamiseks. Tegemist

on teedrajava otsusega, milles Riigikohus andis esimest korda põhjalikke suuniseid olulise kliimamõjuga arenduste lubamise kohta ning selgitas erinevate lubade järjestusega seonduvat.

Tegelesime põhjalikult kliimamuutustega kohanemise ja kliimaõiguste teemaga DACE projekti raames, kus viisime läbi 9 ekspertintervjuud riigiametnike, kohalike omavalitsuste esindajate, teadlaste ja vabaühenduste ekspertidega, tellisime [avaliku arvamuse uuringu](#) kliimamuutuse ja sellega kohanemise kohta, koostasime [õigusliku ülevaate](#) kliimamuutustega kohanemisest ning kliimaalaste õiguste kaitsest Eestis ning 22. novembril korraldasime Tallinnas [konverentsi kliimamuutustega kohanemise](#) teemal.

2023. aastal lõppes kliimamõjude hindamise teemaline ACFi rahastatud mitmeaastane projekt „[Kliimamõjude arvestamine keskkonnamõjude hindamises](#)“. Projekti partneriks oli Eesti Roheline Liikumine ning sisuekspertidina kaasasime 2023. aastal Kaie Kriiska. 2023. aasta üheks olulisemaks tulemuseks oli kohalikele omavalitsustele, mõjuhindajatele jt mõeldud [soovitused kliimamõju hindamiseks ning kliimakaalutluste arvesse võtmiseks](#). Soovitustele on muuhulgas alusmaterjalina viidanud ka Riigikohus oma oktoobrikuises lahendis Enefiti õlitehase kohtuasjas.

Väga olulise teemana on päevakorras kliimaseaduse väljatöötamise protsessi algatamine Kliimaministeeriumi poolt. Andsime tagasiside kliimaseaduse väljatöötamiskavatsusele, osalesime valdkondlike töörühmade töös ning Kliimaministeerium tellis KÕKilt õigusliku analüüsi KeÜSi ja kliimaseaduse omavahelisest seosest, mis valmib 2024. aasta kevadel.

Valik meediakajastusi:

- [KUULA | Jurist: kliimaseaduse eesmärk peaks olema kaitsta eestlaste elukeskkonda, mitte ettevõtete huve](#), taskuhääling Rohepöörane 10.2023
- [Õlitehase ehituse peatanud 20-aastane keskkonnakaitaja: sürreaalne! Aga me ei läinudki kohtusse kaotama](#), EPL Roheportaal, 15.11.2023
- [JÄRELVAADATAV | Eesti peab muutuva kliimaga kohanema. Aga kuidas?](#), EPL Roheportaal, 21.11.2023
- [Uuring: Eesti elanikud on kliimamuutuse tagajärgede pärast mures](#), Postimehe teadusportaal, 15.06.2023

Maapõu

Panustasime valdkonna huvikaitsetegevustesse: osalesime maapõueseaduse muutmiskavatsusega seotud töörühmades ning Harju maakonna ja Rapla ning Pärnu maakonna maavarade teemaplaneeringute juhtrühmas. Esitasime töörühmades nii KÕKi strateegiast lähtuvaid kui ka keskkonnaühenduste üldisemaid seisukohti. Toimus ka töökohtumine Keskkonnaametiga kaevandamislubade väljastamisega seotud probleemide arutamiseks.

Korraldasime kohalikele omavalitsustele [koolituse](#) KOVi võimaluste kohta maavarade kaevandamise uuringu- ja kaevandamislubade menetluses osalemiseks.

2023. aastal toimus jätkuvalt mitmeid maapõue teemalisi õigusnõustamisi, kus pakkusime abi nii kohalikele omavalitsustele, vabaühendustele kui ka kaevandamise mõjudest puudutatud elanikele.

Kajastasime valdkonda puudutavaid uudiseid KÕKi uudiskirjas.

Looduskaitse ja keskkonnamõju hindamine

Natura aladel raiete tegemist puudutava Euroopa Komisjoni algatatud [rikkumismenetluse](#) protsess käib endiselt. EK saatis 2023. a novembris Eestile põhjendatud arvamuse selle kohta, et Eesti ei ole nõuetekohaselt kohaldanud elupaikade direktiivi, eelkõige seoses raietegevusega Natura 2000 aladel.

Eraldiseisva Natura hindamise menetluse kehtestamiseks koostas Keskkonnaministeerium 2022. aasta teisel poolel keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanjuhtimissüsteemi seaduse ja looduskaitseaduse muutmise eelnõu. KÕK on koos teiste ühendustega aktiivselt panustanud sellesse protsessi, osalenud kirjalike seisukohtade koostamises, kohtunud Riigikogu liikmete ja Kliimaministeeriumi ametnikega.

Pakkusime 2023. aastal ka looduskaitset ja keskkonnamõju hindamist puudutavatel teemadel õigusabi ning kajastasime valdkonna arenguid oma uudiskirjas.

Meediast:

[Kliimaministeerium tunnistab pattu: miks algatas Euroopa Liit Eesti kohta rikkumismenetluse?](#), Delfi Forte, 11.2023

Mets

Koostöös ELFIGa pöörasime varasemast enam tähelepanu metsateemalisele huvikaitsele. Avalikustasime ELFi ja KÕKi ühise [õigusliku analüüsi RMK rollist ja kohustustest metsakasutuse otsuste tegemisel](#). RMK kui haldusorgani õiguslike kohustuste kohta saatsime märgukirjad KeMile, RMK-le ja KOV-dele. RMK tellis selle alusel õigusliku analüüsi advokaadibüroost ja lubas tulemustega arvestada oma arengukava koostamisel. Teisel poolaastal koostame metsakohtupraktikas käsitletud sisuküsimuste analüüsi MTÜ Päästame Eesti Metsad tellimusel, see valmib 2024. aasta alguses.

KÕK esindas keskkonnaühendusi mitmes metsateatise puudutavas kohtuvaidluses. Üheks olulisemaks tulemiks on saavutatud kinnistunud kohtupraktika, et RMK-d tuleb võrdsustada halduskohtuasjades kohtukulude katmisel haldusorganiga, st RMK peab suutma enda tegevusvaldkonda puudutavates kohtuasjades ise ennast esindada ning RMK kohtukulud ei nõuta kaebajalt välja ka siis, kui kaebus jääb rahuldamata. Teema edasiarendusena läks Riigikohus hilisemas (KÕKiga mitteseotud) kohtuasjas veelgi kaugemale ja asus seisukohale, et RMK ei saa neile väljastatud raieteatistega seotud kohtuasjades osaleda kui kolmas isik, vaid üksnes kui haldusorgan, kes osaleb menetluses riigi nimel.

Oleme ka valdkonna olulisemaid arenguid ja kohtupraktikat kajastanud KÕKi uudiskirjas.

Valik meediakajastusi:

[Metsakaitsjad ei pea kandma RMK kaasuse kohtukulusid](#), Bioneer, 06.2023

[Riigikohus: RMK on haldusorgan ega saa osaleda metsateatiste vaidluses kolmanda isikuna](#), Bioneer, 12.2023.

Olulisimad plaanid 2024. aastaks

2024. aasta plaanid lähtuvad eelkõige KÕKi [strateegiast](#) ja aastasest tegevusplaanist. 2024. aastal alustame ka ettevalmistusi strateegia koostamiseks järgmiseks perioodiks (alates 2025).

Keskkonnaõiguse alase info levitamine

KÕK jätkab 2024. a **regulaarse uudiskirja** väljaandmist – töötasime välja sellele uue, mitmel erineval allikal põhineva rahastusmudeli, 2024. a plaanime uudiskirja anda välja vähemalt kord kvartalis.

Õigusabi

Keskkonnaalaste õiguste tagamiseks plaanime **jätkata mõistliku hinnaga õigusabi andmist** kohalikele kogukondadele ja keskkonnaorganisatsioonidele strateegiliselt tähtsates küsimustes.

Kliimamuutuste pidurdamine ja kohanemine

- Olulisimaks fookuseks on kliimaseaduse koostamise protsessis kaasa rääkimine, et Eesti saaks seaduse, mis oleks piisavalt ambitsioonikas, tagaks õigusliku kindluse kliimaeesmärkide saavutamisel ning kaitseks inimeste põhiõiguseid.
- Jätkame tegelemist kliimamuutusega kohanemise ja inimeste kliimaalaste õigustega, sh kliimaalase kaebeõiguse teemaga.
- Osaleme kliimavõrgustiku tegevustes ning olulistest huvikaitseprotsessides (strateegilised arengukavad, seaduseelnõud jms).

Maapõu

- Jätkame õigusabi pakkumist ning huvikaitsealast tegevust valdkonna olulise mõjuga tegevustes (maakondade teemaplaneeringud, maapõueseaduse muutmise jne).
- Teeme koostööd teiste keskkonnaühendustega ja kaevandustest puudutatud kogukondadega.
- Soovime uurida lähemalt võimalust rakendada kohaliku kasu mudelit ehitusmaavarade kaevanduste puhul.
- Hoiame silma peal arengutel seoses võimaliku fosforiidi kaevandamisega.

Mets

- KÕKi laiemaks sihiks on jõuda selleni, et metsakasutuse otsuste tegemisel, sh raielubade andmisel oleks otsustusprotsess läbipaistev, avalikkus tõhusalt kaasatud ning keskkonnamõjud asjakohasel tasandil hinnatud.
- Hoiame silma peal metsanduse arengukava valmimise protsessil ning ning valdkonnaga seotud õigusloomel, strateegilistel dokumentidel ja kohtulahenditel osas, mis puudutab keskkonnainfo kättesaadavust, avalikkuse kaasamist ja raieingimusi ning -mahtu.
- Jätkame metsa teemadel õigusabi andmist, eelistades strateegiliselt olulisi juhtumeid ning panustades valdkonna kohtupraktika väljakujunemisse.

Looduskaitse ja keskkonnamõju hindamine

- Hoiame endiselt silma peal ja nõustame vajadusel Keskkonnaühenduste Koda seoses algatatud rikkumismenetlusega Natura aladel ning selle menetlusega seotud õigusloome muudatustel.
- Alustame tegevustega, kus otsime tasakaalu taastuenergia arendamise kiirendamise ja keskkonnamõjudega arvestamise ning avalikkuse kaasamise vahel.
- Jälgime huviga metsakuivenduse lubade ja mõjuhindamise praktika arengut ning võimalusel panustame sellesse õiguslike argumentidega.

Keskkonnavalased õigused

Hoiame silma peal õigusloomel, mis puudutab Aarhusi konventsiooni nõuete täitmist (sh juurdepääsu keskkonnainfole, kaasamist maavara kaevandusamise ja metsakasutuse otsuste tegemisse ja keskkonnavalast kaebeõigust näiteks kliimateemadel).

Organisatsiooni arendamine

- Alustame KÕKi strateegia koostamisega järgmiseks perioodiks;
- Pöörame suuremat tähelepanu meeskonnaliikmete läbipõlemise ennetamisele;
- Toome selgust KÕKi-sisesesse rollijaotusesse ja leiame viisid töö paremaks korraldamiseks, et meeskonnatöö KÕKis kui kaugtöö korras toimetavas organisatsioonis oleks sujuvam
- Korrastame teadmiste juhtimise ja üleandmise süsteemi KÕKi sees, et suurendada jätkusuutlikkust;
- Avalikustame uuendatud KÕKi kodulehe.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022	Lisa nr
Varad			
Käibevarad			
Raha	12 015	53 449	
Nõuded ja ettemaksud	44 765	2 583	2,6
Kokku käibevarad	56 780	56 032	
Kokku varad	56 780	56 032	
Kohustised ja netovara			
Kohustised			
Lühiajalised kohustised			
Võlad ja ettemaksud	23 076	18 730	4
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	15 161	29 679	6
Kokku lühiajalised kohustised	38 237	48 409	
Kokku kohustised	38 237	48 409	
Netovara			
Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	735	735	
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	6 888	-587	
Aruandeaasta tulem	10 920	7 475	
Kokku netovara	18 543	7 623	
Kokku kohustised ja netovara	56 780	56 032	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2023	2022	Lisa nr
Tulud			
Annetused ja toetused	134 646	86 709	7
Tulu ettevõtlusest	56 452	64 215	
Muud tulud	0	42	
Kokku tulud	191 098	150 966	
Kulud			
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-35 064	-11 046	8
Mitmesugused tegevuskulud	-9 991	-10 672	9
Tööjõukulud	-135 121	-120 868	10
Muud kulud	-2	0	
Kokku kulud	-180 178	-142 586	
Põhitegevuse tulem	10 920	8 380	
Intressikulud	0	-905	
Aruandeaasta tulem	10 920	7 475	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2023	2022
Rahavood põhitegevusest		
Põhitegevuse tulem	10 920	8 380
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-38 582	13 946
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	-10 172	24 149
Kokku rahavood põhitegevusest	-37 834	46 475
Rahavood investeerimistegevusest		
Antud laenud	-3 600	0
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-3 600	0
Rahavood finantseerimistegevusest		
Saadud laenude tagasimaksud	0	-16 000
Makstud intressid	0	-905
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	0	-16 905
Kokku rahavood	-41 434	29 570
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	53 449	23 879
Raha ja raha ekvivalentide muutus	-41 434	29 570
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	12 015	53 449

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

			Kokku netovara
	Sihtkapital/Osakapital nimiväärtuses	Akumuleeritud tulem	
31.12.2021	735	-587	148
Aruandeaasta tulem		7 475	7 475
31.12.2022	735	6 888	7 623
Aruandeaasta tulem		10 920	10 920
31.12.2023	735	17 808	18 543

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

SA Keskkonnaõiguse Keskuse raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga. Finantsaruandluse standardi põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha

Raha ja selle ekvivalentidena kajastatakse bilansis raha kirjel ja rahavoogude aruandes arvelduskontode jääke.

Nõuded ja ettemaksud

Nõuetena ostjate vastu kajastatakse ettevõtte tavapärase tegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid. Nõudeid ostjate vastu kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses (s.o nominaalväärtus miinus vajadusel tehtavad allahindlused).

Individaalselt oluliste nõuete väärtuse langust (st. vajadust allahindluseks) hinnatakse iga ostja kohta eraldi, lähtudes eeldatavasti tulevikus laekuvate summade nüüdisväärtusest. Selliste nõuete puhul, mis ei ole individaalselt olulised ja mille suhtes ei ole otseselt teada, et nende väärtus oleks langenud, hinnatakse väärtuse langust kogumina arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumist kajastatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendamisena.

Finantskohustised

Kõik finantskohustised (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, väljastatud võlakirjad ning muud lühi- ja pikaajalised võlakohustised) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis sisaldab ka kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil (v.a edasimüügi eesmärgil soetatud finantskohustised ning negatiivse õiglasuse väärtusega tuletisinstrumendid, mida kajastatakse nende õiglasuses väärtuses).

Lühiajaliste finantskohustiste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustisi kajastatakse bilansis maksmisele kuuluvas summas. Pikaajaliste finantskohustiste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamiseks võetakse nad algselt arvele saadud tasu õiglasuses väärtuses (millest on maha arvatud tehingukulutused), arvestades järgnevatel perioodidel kohustistelt intressikulu kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Finantskohustis liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg on kaheteist kuu jooksul alates bilansikuupäevast; või ettevõtte pole tingimusteta õigust kohustise tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansikuupäeva. Laenukohustisi, mille tagasimakse tähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast bilansipäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalistena. Samuti kajastatakse lühiajalistena laenukohustisi, mida laenuandjal oli õigus bilansipäeval tagasi kutsuda laenulepingus sätestatud tingimuste rikkumise tõttu.

Annetused ja toetused

Annetuste ja toetuste kajastamisel on lähtutud RTJ 12st.

Tegevuse sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna siis, kui:

- (a) sihtfinantseerimise laekumine on praktiliselt kindel; ja
- (b) sihtfinantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud.

Saadud sihtfinantseerimine, mille puhul tuluna kajastamise tingimused ei ole täidetud, kajastatakse bilansis kohustusena. Vastavat kohustust kajastatakse bilansis lühi- või pikaajalisena olenevalt sellest, millal toimub sihtfinantseerimisega kaasnevate tingimuste täitmine.

Toetused, mida saadakse eelmistel perioodidel tekkinud kulude eest või millega ei kaasne täiendavaid tulevikku suunatud tingimusi, kajastatakse tuluna perioodis, millal toetus laekus.

Tulud

Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamise järel või juhul kui teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist. Teenuse osutamisest saadavad tulud kajastatakse tekkepõhiselt proportsionaalselt samades perioodides nagu teenuse osutamise kaasnevad kulutused tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes.

Kulud

Kulud on kajastatud tekkepõhiselt, tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes.

Seotud osapooled

SA Keskkonnaõiguse Keskus aastaaruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks asutajaid, tegev- ja kõrgemat juhtkonda ning eespool loetletud isikute lähisugulasi ja nendega seotud ettevõtteid.

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil.

Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed (eurodes)

	31.12.2023	12 kuu jooksul
Nõuded ostjate vastu	9 856	9 856
Ostjatelt laekumata arved	9 856	9 856
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	888	888
Laenuõuded	3 600	3 600
Sihtfinantseerimise nõuded	30 421	30 421
Kokku nõuded ja ettemaksed	44 765	44 765
	31.12.2022	12 kuu jooksul
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	46	46
Sihtfinantseerimise nõuded	2 537	2 537
Kokku nõuded ja ettemaksed	2 583	2 583

Lisa 3 Maksude ettemaksed ja maksuvõlad (eurodes)

	31.12.2023		31.12.2022	
	Ettemaks	Maksuvõlg	Ettemaks	Maksuvõlg
Käibemaks		2 722		211
Üksikisiku tulumaks		3 173		2 788
Erisoodustuse tulumaks		27		57
Sotsiaalmaks		5 786		5 083
Kohustuslik kogumispension		347		302
Töötuskindlustusmaksed		417		363
Ettemaksukonto jääk	888		46	
Kokku maksude ettemaksed ja maksuvõlad	888	12 472	46	8 804

Lisa 4 Võlad ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2023	12 kuu jooksul
Võlad tarnijatele	647	647
Võlad töövõtjatele	9 957	9 957
Maksuvõlad	12 472	12 472
Kokku võlad ja ettemaksed	23 076	23 076
	31.12.2022	12 kuu jooksul
Võlad tarnijatele	277	277
Võlad töövõtjatele	9 649	9 649
Maksuvõlad	8 804	8 804
Kokku võlad ja ettemaksed	18 730	18 730

Lisa 5 Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2023	31.12.2022
Töötasude kohustis	6 732	4 977
Puhkusetasude kohustis	3 225	4 672
Kokku võlad töövõtjatele	9 957	9 649

Lisa 6 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused

(eurodes)

	31.12.2021		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruanandes	31.12.2022	
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks							
Euroopa Liit LIFE Naturally EST-LIFE	11 330	0	16 185	0	4 854		
Active Citizen Foundation	2 446	4 636	76 238	0	66 747	87	6 799
Kodanikuühiskonna Sihtkapital	300	0	5 771	0	0	0	5 471
EKO Sihtkapital	0	0	2 920	0	3 650	730	0
Mondo	0	0	7 075	0	8 796	1 721	0
DACE	0	0	18 236	0	827	0	17 409
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	14 076	4 636	126 425	0	84 874	2 538	29 679
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	14 076	4 636	126 425	0	84 874	2 538	29 679

	31.12.2022		Laekunud	Tagasi makstud	Kajastatud tulemiaruanandes	31.12.2023	
	Nõuded	Kohustised				Nõuded	Kohustised
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks							
Active Citizen Foundation	87	6 799	48 807	1 181	64 339	10 000	
Kodanikuühiskonna Sihtkapital	0	5 070	19 200		9 408	300	15 161
EKO Sihtkapital	730	0	8 375		7 645	0	0
Mondo	1 721	0	1 721			0	0
DACE	0	17 810	0		32 931	15 121	0
Justice and Environment	0	0	15 002		15 002	0	0
Keskkonnaministeerium	0	0	0	0	5 000	5 000	0
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	2 538	29 679	93 105	1 181	134 325	30 421	15 161
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	2 538	29 679	93 105	1 181	134 325	30 421	15 161

Lisa 7 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2023	2022
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	134 326	84 873
Mittesihtotstarbelised annetused ja toetused	320	1 836
Kokku annetused ja toetused	134 646	86 709

Lisa 8 Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud

(eurodes)

	2023	2022
Lähetuskulud	946	976
Ekspertiisid, sisseostetud teenused	26 891	5 304
IT teenused, kodulehekülj, reklaam	42	298
Koolituste, seminaride korraldamine	6 360	4 468
Liikmemaksud	825	0
Kokku sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	35 064	11 046

Lisa 9 Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2023	2022
Üür ja rent	4 138	4 058
Mitmesugused bürookulud	460	238
Lähetuskulud	41	0
Raamatupidamisteenused, audit	3 018	2 720
Kodulehekülg, ITteenused, reklaam	786	1 085
Liikmemaksud	0	570
Koolituste korraldamine, seminarid, üritused	774	1 005
Terviseedendus, töötervishoid	774	996
Kokku mitmesugused tegevuskulud	9 991	10 672

Lisa 10 Tööjõukulud

(eurodes)

	2023	2022
Palgakulu	100 685	90 341
Sotsiaalmaksud	34 435	30 527
Kokku tööjõukulud	135 120	120 868
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	4	4

Lisa 11 Seotud osapooled

(eurodes)

MÜÜDUD	2023	2022
	Teenused	Teenused
Asutajad ja liikmed	6 907	21 708
Kokku müüdüd	6 907	21 708

Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused		
	2023	2022
Arvestatud tasu	28 809	26 119